

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-31>

УДК 336

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ

THEORETICAL ESSENCE OF MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES OF ENTERPRISES

Кліманський Андрій Геннадійович

аспірант кафедри,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9743-2137>**Klimanskyi Andrii**

Bohdan Khmelnytskyi National University at Cherkasy

У дослідженні розглянуто сутність та класифікацію фінансових ресурсів підприємства та конкретизовано їх значення в розвитку підприємства. Обґрунтовано роль управління фінансовими ресурсами як одним із головних чинників розвитку та економічного зростання підприємства. Ефективне управління підприємством та його конкурентоспроможність неможливе без якісного управління фінансовими ресурсами, відповідно систему управління фінансовими ресурсами проаналізовано як частину ефективного менеджменту підприємства. Загалом, комплексний підхід до вирішення цього питання дозволив розробити схему управління фінансовими ресурсами підприємства, спрямовану на ефективне акумулювання та перерозподіл фінансових ресурсів і не тільки сприяє максимізації прибутку та зростанню його інвестиційної привабливості, а й забезпечує стабільність фінансового стану підприємства з позиції ліквідності та стійкості.

Ключові слова: управління фінансовими ресурсами, методи управління, фінансові ресурси, фінансовий менеджмент, управління.

The research examines the essence and classification of the company's financial resources and specifies their importance in the development of the company. The role of financial resources management as one of the main factors in the development and economic growth of the enterprise is substantiated. The author's thorough analysis of the theoretical foundations of financial resource management processes has enabled the formulation of a generalized vision of the researched problem. Effective management of the enterprise and its competitiveness is impossible without quality management of financial resources, accordingly, the financial resources management system is analyzed as a part of effective management of the enterprise. To restore the country's economy or support it, it is necessary to provide economic entities with available resources, especially financial ones. The financial resources of the enterprise are the object of the financial management system and play a significant role in the development of the enterprise and in maximizing its profit. Accordingly, the relevance of the researched topic is that today enterprises are faced with the task of finding ways to find financial resources and the effectiveness of their management. In general, a comprehensive approach to solving this issue made it possible to develop a scheme for managing the company's financial resources, aimed at the effective accumulation and redistribution of financial resources and not only contributes to maximizing profits and increasing its investment attractiveness, but also ensures the stability of the company's financial condition from the standpoint of liquidity and stability. Moreover, in modern ones conditions, becomes extremely important perfection of the system of management of financial resources of the enterprise that will be to ensure its adaptation to a rapidly changing business environment. This can be achieved only with the help of clear regulation of everyone's actions structural elements of the system of management of financial resources of the enterprise at each at the stage of the management decision-making process.

Keywords: management of financial resources, management methods, financial resources, financial management, management.

Постановка проблеми. В сучасних умовах підприємства України опинилися в безпрецедентно складних умовах функціонування – руйнування логістики, відтік кадрів, зростання

цін, нестабільність бізнес-очікувань через початок повномасштабної війни – все це стало причинами або тимчасової зупинки бізнесу, або його скорочення. Для відновлення еконо-

міки країни чи її підтримки необхідно забезпечити суб'єктів господарювання доступними ресурсами, особливо – фінансовими. Фінансові ресурси підприємства є об'єктом системи фінансового менеджменту та відіграють значну роль у розвитку підприємства та у максимізації його прибутку. Відповідно, актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що на сьогодні перед підприємствами постає завдання шляхів пошуку фінансових ресурсів та ефективність управління ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчивши літературні джерела, пов'язані з управлінням фінансовими ресурсами, ми виявили, що видатні дослідники такі, як М. М. Бердар [4], Т. В. Безбородова [3], Д. В. Ванькович [6], А. М. Поддєрьогін [10], Г. А. Стасюк [12], Д. Опачинський [13], М. Я. Рупняк [14], Н. Шевчук [15] та ін. зробили значний внесок у теоретичні та практичні аспекти цієї галузі. Проте ми вважаємо, що досі немає ясності та консенсусу щодо сучасних методологій фінансового менеджменту, які мають вирішальне значення для ефективного розподілу та управління фінансовими ресурсами в організаціях.

Мета статті полягає у визначенні теоретичної сутності управління фінансовими ресурсами підприємства та їхньої ролі в розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних економіко-політичних умовах вітчизняні підприємства стикаються з нестабільністю, що вимагає термінового формування та прийняття ефективних управлінських рішень щодо вирішення фінансових проблем та відновлення платоспроможності. Питання формування фінансових ресурсів для підприємств є особливо актуальним у зв'язку з введенням в Україні воєнного стану та повномасштабним вторгненням на її територію.

Трактування поняття «фінансові ресурси» не має єдиної думки в науковій літературі. Проте різні наукові підходи привели до таких узагальнень: під фінансовими ресурсами підприємств розуміють кошти, які або належать їм, або перебувають у їхньому розпорядженні. Ці кошти призначені для полегшення процесу простого чи розширеного відтворення або для задоволення соціальних потреб колективу. Фінансові ресурси перетворюються в господарський оборот через відповідні джерела. Їх можна розглядати з двох сторін: по-перше, як набір інструментів, що використовуються для залучення фінансових ресурсів, необхід-

них для обслуговування виробничих та інших витрат організації; і по-друге, як сукупність методів, що використовуються для забезпечення фінансової підтримки діяльності організації. Ці методи потенційно доступні і реально використовуються в процесі створення, формування та розвитку організації. Вони забезпечують певний обсяг фінансових ресурсів [9, с. 109].

Термін «ресурс» зазвичай стосується того, що після певних змін або застосування може допомогти досягти бажаного результату. Зокрема, «фінансові ресурси» – це кошти, які можна використовувати для виконання конкретних завдань згідно з планом, що призведе до бажаного економічного результату. Концепція фінансових ресурсів є складною, і вчені, які досліджували цю тему, дотримуються різних поглядів на її економічну природу.

Проаналізувавши праці М. М. Бердара [4, с. 35], Ю. О. Вінца [7, с. 57], Д. Опачинського [13, с. 23] стає зрозумілим, що найпоширенішою думкою є розуміння фінансових ресурсів підприємства як грошових коштів (фондів, доходів, накопичень), що мають цільове спрямування.

На думку А. М. Поддєрьогіна, першочерговими джерелами фінансових ресурсів підприємств є власні та залучені кошти. Власний капітал складається з статутного капіталу, амортизаційних відрахувань, валового доходу та прибутку. Крім того, підприємства можуть отримувати субсидії, позики, акціонерний капітал, інші внески та кошти з фінансового ринку, як залучені [10, с. 265].

Має місце ще підхід, де вчені М. Я. Рупняк [14], В. І. Казакова [9], Н. Шевчук [15] під фінансовими ресурсами розуміють не лише грошові кошти, а й кошти, запозичені в основні й оборотні засоби. Фінансові ресурси, які матеріалізовані в активах підприємства розуміються більш широко прихильниками даного підходу.

На нашу думку фінансові ресурси підприємств – це ресурси, необхідні для функціонування, зростання та розширення бізнесу. Підсумовуючи все вище згадане і спираючись на власний досвід, можемо сказати, що підприємства значною мірою залежать від фінансових ресурсів, які надходять з різних джерел, таких як власний капітал, позикові кошти та інвестиції (рис. 1).

Запропоноване нами визначення відрізняється від існуючих завдяки кільком перевагам. Воно визначає фінансові ресурси підприємств як необхідні засоби не лише для

Рис. 1. Структура фінансових ресурсів підприємства

джерело: сформовано автором

забезпечення функціонування, а й для забезпечення зростання та розширення бізнесу. Ця формулювання наголошує на комплексному підході до ресурсів, враховуючи їхню роль у всіх аспектах життєдіяльності підприємства, включаючи перспективи та розвиток.

Основна сутність фінансових ресурсів підприємства найкраще розкривається під час реалізації їх фундаментальних функцій, до яких варто віднести:

- створення та підтримку підприємства;
- нарощування ресурсного потенціалу;
- підтримку безперервності торгівлі та відтворення;
- виконання фінансових зобов'язань;
- забезпечення фінансової стабільності, платоспроможності, конкурентоспроможності та економічної ефективності [1, с. 19].

Фінансові ресурси мають вирішальне значення для виконання фінансових зобов'язань, отримання прибутку та забезпечення сталого зростання.

Один з найважливіших факторів функціонування і розвитку підприємств є управлінська діяльність. На нашу думку, управління фінансовими ресурсами охоплює не тільки процеси розподілу та використання фінансових ресурсів, але також включає діяльність,

яка впливає на створення фінансових ресурсів і управління грошовими потоками всередині підприємства.

Задача управління фінансовими ресурсами полягає у визначенні обсягів, джерел і форм фінансових ресурсів, необхідних для господарської діяльності підприємства.

Оцінюючи управління фінансовими ресурсами компанії, необхідно враховувати три ключові фактори: фінансову стабільність, ліквідність і платоспроможність. Фінансова стабільність означає здатність компанії забезпечувати необхідні кошти для своєї діяльності, включаючи витрати та інвестиції. Для забезпечення фінансової стабільності компанія повинна підтримувати баланс між власними та залученими коштами, бути незалежною від ринкових коливань і партнерів, заслужити довіру інвесторів і кредиторів, отримувати прибуток для підтримки самофінансування [5, с. 43].

Для ефективного функціонування підприємство повинно не тільки мати фінансові ресурси на балансі, але й правильно їх використовувати відповідно до виду діяльності. Кошти повинні бути залучені на термін, більший за термін їх корисного використання, і правильно сформовані для визначення

найкращого співвідношення джерел залучення капіталу. Оптимізація структури капіталу – важливий етап стратегічного аналізу, який передбачає визначення співвідношення між вартістю, закладеною в коштах підприємства, та вартістю, інвестованою в грошові кошти для досягнення максимальної ефективності [15, с. 41]. Метою управління фінансовими ресурсами є мінімізація витрат на залучення довгострокового фінансування та надання власникам капіталу максимальної ринкової оцінки вкладених ними коштів.

Висновки. Отже, фінансові ресурси – це джерело життя будь-якого підприємства. Вони життєво необхідні для здійснення всіх видів діяльності та отримання прибутку. Сутність фінансових ресурсів можна визначити за допомогою різних підходів, але всі вони зводяться до частини грошових коштів підприємства, які утворюються шляхом розподілу та перерозподілу національного багатства, національного доходу, капіталу та валового внутрішнього продукту. Ці ресурси мають вирішальне значення для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат на розширене відтворення, отримання прибутку від виробничо-господарської діяльності.

Управління фінансовими ресурсами є найважливішим фактором організації вироб-

ничо-господарської діяльності підприємства. Це залучає фінансових менеджерів, фінансові потоки, створення ресурсної бази з відповідних джерел та забезпечення ефективного використання згенерованих ресурсів. Оптимізація фінансового механізму підприємства, координація фінансових операцій, забезпечення їх упорядкованості, точне «збалансування» є складовою частиною управління фінансовими ресурсами підприємства. У сучасних умовах ефективна фінансово-господарська діяльність неможлива без належного управління фінансовими ресурсами.

Правильне управління фінансовими ресурсами має вирішальне значення для фінансового та економічного стану компанії, а також її позиції на ринку в сучасному конкурентному середовищі. Це передбачає прийняття ефективних рішень на основі професійного досвіду та поточних умов. Управління грошовими потоками та фінансовими ресурсами є частиною загальної системи управління компанією, і її вдосконалення необхідне для підвищення ефективності виробництва, економічної діяльності та загального розвитку. Системний підхід, який узгоджується з цілями компанії та враховує внутрішні та зовнішні фактори, є ефективним для управління фінансовими ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ареф'єва О. В. Реструктуризація системи управління фінансовими ресурсами підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2001. № 11–12. С. 17–26.
2. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємства: підручник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ : Либідь, 2002. 384 с.
3. Безбородова Т. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств. *Держава та регіони*. 2008. № 5. С. 21–23.
4. Бердар М. М. Впровадження прогресивних методів управління фінансовими ресурсами підприємств у зовнішньоекономічній діяльності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 5 (84). С. 31–36.
5. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 5 (83). С. 133–138.
6. Ванькович Д. В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінанси України*. 2010. № 9. С. 112–117.
7. Вінц Ю. О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Держава та регіони*. 2007. № 10. С. 55–59.
8. Костецький В. В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 4 (29). С. 135–145.
9. Казакова В. І. Концептуальні основи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Економіка АПК*. 2004. № 1. С. 109–113.
10. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ : КНЕУ, 2005. 535 с.
11. Передерієнко Н. І. Фінансовий менеджмент: підручник для студ. вищих навч. закл. Львів : Українська академія друкарства, 2008. 200 с.
12. Стасюк Г. А. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Херсон : Олді-плюс, 2004. 478 с.
13. Опачинський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів підприємства, напрямів та ефективності їх використання. *Економіст*. 2011. № 8. С. 23–27.

14. Рупняк М. Я. Формування фінансових ресурсів акціонерних товариств України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01. Київ, 2006. 20 с.
15. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування. *Ринок цінних паперів України*. 2004. № 5–6. С. 39–44

REFERENCES:

1. Arefieva O. V. (2001) Restrukturyzatsiia systemy upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstva [Restructuring of the financial resource management system of the enterprise]. *Current problems of the economy*, no. 11–12, pp. 17–26.
2. Bandurka O. M. (2002) Finansova diialnist pidpriemstva [Financial activity of the enterprise]: pidruchnyk [textbook]. Kyiv: Lybid, 384 p. (in Ukrainian)
3. Bezborodova T. V. (2008) Udoskonalennia mekhanizmu upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstv [Improvement of the mechanism of management of financial resources of enterprises]. *State and regions*, no. 5, pp. 21–23.
4. Berdar M. M. (2008) Vprovadzhennia prohresyvnykh metodiv upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstv u zovnishnoekonomichnii diialnosti [Implementation of progressive methods of management of financial resources of enterprises in foreign economic activity]. *Formation of market relations in Ukraine*, no. 5 (84), pp. 31–36.
5. Berdar M. M. (2008) Upravlinnia protsesom formuvannia i vykorystannia finansovykh resursiv pidpriemstva na osnovi lohystychnoho pidkhodu [Management of the process of formation and use of financial resources of the enterprise on the basis of a logistic approach]. *Current problems of the economy*, no. 5 (83), pp. 133–138.
6. Vankovich D. V. (2010) Udoskonalennia mekhanizmu reorhanizatsii upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstv [Improvement of the mechanism of reorganization of management of financial resources of enterprises]. *Finance of Ukraine*, no. 9, pp. 112–117.
7. Vints Yu. O. (2007) Udoskonalennia upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstva [Improving the management of financial resources of the enterprise]. *State and regions*, no. 10, pp. 55–59.
8. Kostetsky V. V. (2010) Sutnisno-teoretychni pidkhody do vyznachennia finansovoho zabezpechennia diialnosti pidpriemstva [Substantial and theoretical approaches to determining the financial support of the enterprise's activities]. *Halytskyi economic gazette*, no. 4(29), pp. 135–145.
9. Kazakova V. I. (2004) Kontseptualni osnovy upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstv [Conceptual bases of management of financial resources of enterprises]. *Economy of agricultural industry*, no. 1, pp. 109–113.
10. Podderiyogin A. M. (2005) Finansovy menedzhment [Financial management]: pidruchnyk [textbook]. Kyiv: KNEU, 535 p. (in Ukrainian)
11. Perederienko N. I. (2008) Finansovy menedzhment [Financial management]: pidruchnyk dlia stud. vyshchychkh navch. zakl. [textbook for students. higher education closing]. Lviv: Ukrainian Academy of Printing, 200 p. (in Ukrainian)
12. Stasiuk G. A. (2004) Finansy pidpriemstv [Enterprise finance]: navchalnyi posibnyk [study guide]. Kherson: Oldi-plus, 478 p. (in Ukrainian)
13. Opachynskyi D. (2011) Metody vyznachennia pryrostu finansovykh resursiv pidpriemstva, napriamiv ta efektyvnosti yikh vykorystannia [Methods of determining the growth of financial resources of the enterprise, directions and efficiency of their use]. *Economist*, no. 8, pp. 23–27.
14. Rupnyak M. Ya. (2006) Formuvannia finansovykh resursiv aktsionerykh tovarystv Ukrainy [Formation of financial resources of joint-stock companies of Ukraine]: avtoref. dys. [author's review]. thesis Ph.D. economy Sciences: 08.04.01. Kyiv, 20 p. (in Ukrainian)
15. Shevchuk N. (2004) Kapital pidpriemstva: formuvannia ta efektyvnist funktsionuvannia [Enterprise capital: the formation and effectiveness of the functioning]. *Securities market of Ukraine*, no. 5–6, pp. 39–44.